

POSTANOWIENIE

Dnia 15 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Igor Zgoliński

SSN Paweł Kołodziejski (sprawozdawca)

w sprawie **M. P.**

skazanego z art. 156 § 1 k.k. i art. 226 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 15 maja 2024 r.,

zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 4 października 2023 r., sygn. akt V KO 81/23,

o odmowie przyjęcia wniosku skazanego o wznowienie postępowania wobec jego oczywistej bezzasadności,

na podstawie art. 545 § 3 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 k.p.k. oraz § 11 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1964 z późn. zm.) i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. 2023, poz. 2631 z późn. zm.)

p o s t a n o w i ł:

- 1. utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie;**
- 2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. P. (Kancelaria Adwokacka w W.) kwotę 885,60 zł (osiemset osiemdziesiąt pięć złotych i sześćdziesiąt groszy), w tym 23% VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu za czynności w sprawie o wznowienie postępowania.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Najwyższy, na podstawie art. 545 § 3 k.p.k., odmówił skazanemu M. P. przyjęcia osobistego wniosku o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 13 listopada 2019 r., sygn. akt II AKa 287/19, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 4 lipca 2019 r., sygn. akt XVIII K 18/19, którym został skazany za przestępstwa z art. 156 § 1 k.k. i art. 226 § 1 k.k. na karę łączną 8 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności, wobec jego oczywistej bezzasadności.

Zażalenie na powyższe orzeczenie wywiódł skazany. Podnoszona przez niego argumentacja stanowi w głównej mierze powielenie stanowiska wyrażonego w złożonym wniosku o wznowienie postępowania. Skazany bowiem ponownie kwestionuje prawidłowość składu orzekającego w jego sprawie, postępowanie dowodowe oraz poczynione ustalenia faktyczne dokonane przez sądy orzekające w sprawie. W jego ocenie, w okolicznościach przedmiotowej sprawy, niedopuszczalnym było wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania bez jego merytorycznego rozpoznania (k. 1-2 akt SN).

M. P. w odrębnym piśmie wniósł o ustanowienie obrońcy z urzędu (k. 12 akt SN). Uzupełniając swe stanowisko w powyższym zakresie dodatkowo podniósł, że został skazany za przestępstwo, którego się nie dopuścił, a ponadto sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi, który orzekał w sprawie objętej wnioskiem o wznowienie, wcześniej rozpoznawał jego sprawę w Sądzie Rejonowym w Kutnie (k. 28-29 akt SN). Za kolejnym pismem przesłał zaświadczenia wskazujące na jego sytuację materialną (k. 42-45 akt SN).

Zarządzeniem sędziego sprawozdawcy z dnia 20 marca 2024 r. skazanemu wyznaczono obrońcę z urzędu w toku postępowania zażaleniowego w sprawie sygn. akt V KZ 44/23 (k. 33 akt SN).

Ustanowiony obrońca przedstawił pisemne stanowisko, w którym podniósł, iż wniosek skazanego o wznowienie postępowania utożsamia z zaistnieniem

przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., gdyż wydający wyrok w Sądzie Apelacyjnym w Łodzi sędziowie M. B. i M.W. zostali powołani do stanu sędziowskiego na wniosek Ministra Sprawiedliwości przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (odpowiednio 31 maja 1980 r. oraz 30 stycznia 1987 r.), co w świetle standardów wyznaczonych przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2021 r., II KZ 46/21, powoduje zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci nienależytej obsady sądu z uwagi na brak gwarancji dochowania standardu niezawisłości i bezstronności przez skład orzekający. Nadto w odniesieniu do zaskarżonego postanowienia podniósł, że wydający je SSN Jacek Błaszczuk w świetle uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA-I-4110-1/2020) „został uznany jako osoba powodująca nienależytą obsadę sądu”. W konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i wezwanie skazanego do usunięcia braków formalnych wniosku, jako naruszającego art. 437 § 2 k.p.k., art. 440 k.p.k., a przede wszystkim art. 545 § 3 k.p.k., gdyż dotychczas sądy w refleksie wniosków składanych przez skazanego nie analizowały obsady składu sędziowskiego wobec przywołanej argumentacji, która nie pozwala na uznanie wniosku skazanego za oczywiście bezzasadny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przywoływane zarówno przez skarżącego, jak i jego obrońcę argumenty nie mogły doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego orzeczenia.

Skarżący w najmniejszym stopniu nie uprawdopodobnił zaistnienia jednej z przesłanek określonych w art. 540 k.p.k., art. 540 a k.p.k. lub art. 540b k.p.k., które uzasadniałyby wznowienie postępowania na wniosek strony. W szczególności w żadną ze wskazanych podstaw wznowieniowych nie wpisuje się okoliczność, że w innej sprawie skarżącego zawisłej przed Sądem Rejonowym w Kutnie orzekał ten sam sędzia, który później zasiadał w składzie orzekającym w Sądzie Okręgowym w Łodzi w sprawie objętej wnioskiem o wznowienie. Nowy fakt lub dowód ujawniony po wydaniu orzeczenia musi bowiem, zgodnie z art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., wskazywać na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze, skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego

złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary, względnie sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu. Natomiast kwestie wad proceduralnych w toku prowadzonego postępowania mogą stanowić podstawę do wznowienia wyłącznie w razie zaistnienia jednej z tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k. Niemniej jednak wznowienie w takim przypadku następuje z urzędu, a pismo strony sygnalizujące zaistnienie tego rodzaju uchybień winno być potraktowane jako wniosek w trybie art. 9 § 2 k.p.k. o dokonanie czynności z urzędu (zob. uchwała SN(7) z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005, nr 6, poz. 48). Skoro zatem strona nie ma prawa do złożenia wniosku o wznowienie postępowania z przyczyn określonych w art. 542 § 3 k.p.k., to nie przysługuje jej również żądanie, w drodze środka odwoławczego, kontroli negatywnego stanowiska sądu (zob. postanowienie SN z dnia 5 czerwca 2009 r., V KZ 31/09, OSNKW 2009, nr 10, poz. 90; postanowienie SN z dnia 16 lutego 2021 r., I KZ 6/21, OSNKW 2021, nr 3, poz. 15; postanowienie SN z 10 stycznia 2023 r., II KZ 50/22, LEX nr 3507337). Jedynie na marginesie zauważyć należy, że sam fakt, iż w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia, który wcześniej orzekał o odpowiedzialności karnej tego samego oskarżonego w innej sprawie nie stanowi podstawy do jego wyłączenia, jeśli czyny te nie pozostają ze sobą w związku.

Przechodząc do omówienia stanowiska obrońcy skarżącego wyrażonego w piśmie z dnia 8 maja 2024 r. zauważyć należy, że przedstawiona w nim argumentacja z jednej strony zmierza do wyjaśnienia kwestii dotyczącej podstaw, na jakich skazany zamierzał oprzeć wniosek o wznowienie postępowania, a z drugiej podważenia należytej obsady Sądu Najwyższego rozpoznającego ten wniosek. W obu przypadkach argumentacja ta nie mogła jednak doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego postanowienia.

Po pierwsze, zgodnie z art. 542 § 3 k.p.k. wznowienie postępowania z uwagi na ujawnienie się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. następuje wyłącznie z urzędu. Zatem jak już wskazano, stronie nie przysługuje środek zaskarżenia w razie niedostrzeżenia podstaw do tego rodzaju działań, która to sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie. W takiej sytuacji podnoszone w

postępowaniu zażaleniowym kwestie związane z uchybieniami w randze bezwzględnych przyczyn odwoławczych do jakich miało dojść w sądzie drugiej instancji pozostają bez znaczenia z punktu widzenia zasadności odmowy przyjęcia wniosku o wznowienie w trybie art. 545 § 3 k.p.k. Zresztą twierdzenie, że wolą skazanego było oparcie wniosku o wznowienie o kwestie naruszenia standardów bezstronności i niezawisłości dwóch członków składu orzekającego w Sądzie Apelacyjnym w Łodzi z uwagi na ich powołanie na wniosek Ministra Sprawiedliwości przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, nie znajduje oparcia w treści korespondencji skarżącego. Wynika z niej bowiem jednoznacznie, że M. P. swe zastrzeżenia formułuje wyłącznie do SSO R. L., który był sędzią sprawozdawcą w sądzie pierwszej instancji. Zgłaszane wątpliwości dotyczą zaś faktu, że sędzia ten wcześniej orzekał w innej sprawie skazanego, o czym była już mowa. Powyższe przekonuje, że obrońca skarżącego na obecnym etapie postępowania wskazuje na nowe przesłanki wznowienia, nie objęte wnioskiem skazanego. Tymczasem rolą Sądu Najwyższego orzekającego w trybie art. 545 § 3 zd. drugie k.p.k. jako sądu drugiej instancji jest co do zasady sprawdzenie, czy zasadnie, zgodnie z prawem oceniono, że wniosek o takiej, a nie innej treści powinien zostać uznany za bezzasadny w stopniu oczywistym. Inne rozumienie omawianej instytucji oznaczałoby, że w postępowaniu zażaleniowym Sąd Najwyższy byłby organem ponownie oceniającym ten sam wniosek, a nie sposób jego rozstrzygnięcia w pierwszej instancji (*vide* postanowienie SN z dnia 24 maja 2023 r., IV KZ 31/22, LEX nr 3563472 i przywołane tam judykaty).

Po drugie, całkowicie nietrafione są uwagi obrońcy skarżącego wskazujące na konieczność uchylenia zaskarżonego postanowienia z uwagi na brak spełnienia minimalnych standardów niezawisłości i bezstronności przez SSN Jacka Błaszczyka. Nie wdając się w rozważania dotyczące charakteru uchybienia polegającego na zasiadaniu w składzie orzekającym osoby powołanej na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw godzi się zauważyć, że wskazane okoliczności nie dotyczą sędziego wydającego zaskarżone orzeczenie. Został on wprawdzie powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego

postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 stycznia 2019 r. (M.P. z 2019 r., poz. 255), niemniej jednak nastąpiło to na wniosek zawarty w uchwale Krajowej Rady Sądownictwa nr 194/2017 z dnia 26 maja 2017 r., a zatem jeszcze przed wskazywanymi przez obrońcę skarżącego zmianami.

Reasumując, na gruncie złożonego przez M. P. wniosku o wznowienie już *prima vista* jasny był brak okoliczności wskazujących na zmaterializowanie się którejkolwiek z podstaw wznowieniowych wskazanych w art. 540 k.p.k., art. 540 a k.p.k. lub art. 540b k.p.k., co słusznie skutkowało jego uznaniem za oczywiście bezzasadny, a w konsekwencji odmową jego przyjęcia w trybie art. 545 § 3 k.p.k. Co się zaś tyczy niestwierdzenia przez Sąd Najwyższy zaistnienia uchybień wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., to powyższe stanowisko nie podlega kontroli instancyjnej. Jednocześnie nie stwierdzono sygnalizowanego uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. lub innych nieprawidłowości tej rangi, które miałyby zaistnieć w toku rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy w pierwszej instancji, a które uzasadniałyby uchylenie zaskarżonego orzeczenia poza podniesionymi zarzutami.

W związku z tym, że wyznaczony w sprawie obrońca z urzędu zapoznawał się z aktami oraz sporządził pisemne stanowisko w sprawie o wznowienie postępowania, Sąd Najwyższy z tytułu dokonania tych czynności zasądził na rzecz adw. K. P. opłatę w kwocie 885,60 zł, w tym 23% VAT. Wysokość opłaty określono na podstawie § 11 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1964 z późn. zm.), stosowanego odpowiednio z uwagi na treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 lutego 2024 r., sygn. akt SK 90/22, OTK-A 2024, nr 30. W orzeczeniu tym Trybunał Konstytucyjny uznał, że „§ 2 pkt 1 w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2023 r. poz. 2631) w zakresie, w jakim określa opłaty stanowiące ponoszone przez Skarb Państwa koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w wysokości niższej niż stawki minimalne opłat określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za

czynności adwokackie (Dz. U. z 2023 r. poz. 1964, ze zm.), jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”. Skutkiem tego wyroku jest utrata mocy obowiązującej poddanej kontroli normy z chwilą publikacji sentencji w Dzienniku Ustaw, tj. z dniem 4 marca 2024 r. Oznacza to, że z tą datą derogowane zostały przepisy określające wysokość opłat stanowiących koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu określone, zgodnie z odesłaniem zawartym w § 4 ust. 1 rozporządzenia z 2016 r., w rozdziałach 2-4 tego rozporządzenia (§ 8-§ 21). Stąd też od dnia publikacji wskazanego wyroku, przy zasądzaniu kosztów pomocy udzielonej przez adwokata z urzędu, należy stosować stawki minimalne określone w rozdziałach 2-4 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie (§ 2-§ 14). Ustaloną w powyższy sposób opłatę podwyższono o kwotę podatku od towarów i usług, zgodnie z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (t.j. Dz.U. 2023, poz. 2631 z późn. zm.).

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[PGW]

[ms]

Paweł Kołodziejski

Marek Siwek

Igor Zgoliński